

تورک یوردی

تورک اوماقلىرى مرکز هېئىتى طرفندە نشر اولونور

جلد ۴

تشرین اول ۱۹۲۶

نومرو ۲۲

اصطلاحلار مسئله سی

اصطلاحلار مسئله سی بوتون تورک دنیا سنده «کونک مسئله لری» صیراسنه کچمشدر. واقعا ئی کوتوملی مطبوعاتی و ادبیاتی قورولمغه باشلایان تورک قوملرنده حرب عمومیدن، بویوک انقلابلردن اولده اصطلاحلار مسئله سی مذاکره موضوعی اولمش و برچوق یکی اصطلاحلرده میدنه کلمشدی. فقط بونک معین پلانی، انسجام و انتظامی یوقدی. بزده یکی اصطلاحلری اکثریا غزته جیلر، درس کتابلری یازانلر اورتایه آتارلر و بواسطلاحلارک موفقیتلی اولانلری باشقه لری طرفندن ده قوللانیلمغه باشلار و نهایت بوتون مطبوعات و ادبیاتده متداول اولور کیدردی. بوصورتله تورکیه، آذربایجان، قازان و قازاقستان ایملرنده بر چوق اوریزینال و موفقیتلی یکی اصطلاحلر یاپیلدیغنی انکار ایتمک قابل دکلدر. فقط اصطلاحلارک اک بویوک قسمنده بوتورک زمره لرینک کافه سنده تام بر آتارشی حکم سورویوردی: عینی مفهوم حقنده هر محرر ایسته دیکی تعبیری قوللانیر، یاخود عینی مفهوم ایچون قوللانیلان متنوع تعبیرلرک بری عربجه دن، دیکری عجمجه دن، او بری روسجه دن، دردنجیسی فرانسزجه دن اقتباس ایدلمش یاخود اصطلاحلر، محررلرک ذوقه کوره، عینی لسانک مختلف کوکلرندن یاپیلمش اولوردی. یکی اصطلاحلر یایمق ایچون معین اساسلر پره نسپیلر تثبیت اولونما مشدی. زیرا اورتالقدده بو ساحه ده ایش کورهن هیچ بر مؤسسه یوقدی. باشقه مدنی ملتلرده بونکله آقاده میلر یاخود آقاده میمسی جمعیتلر (مثلا ملی ادبیات جمعیتلری) اوغرا شیر، فقط بزده مع التأسف بوکی شیرلر دها تأسس ایده مه مشدر.

ادبی لسانی اصلاح و اصطلاحلری تنظیم اوغورنده تورک دنیا سنده (بالخاصه

توركيده (متفكر ذاتلر طرفدن خايلى دقتە شايان فكرلر سويله نمشدر . مثلاً مرحوم ضيا كوك آلپ بك «توركيلىك اساسلرى» نده «لسانى توركيلىك» مبحثنده بو مسئلهلره دائر پك جالب دقت بعضى اساسلر ايلرى سورمشدر . لا كين مختلف شخصلر طرفدن اورتايه آتيلان پرا كنده فكر ونظريه لرى طويلايوب تنظيم ايدن ، بو مالزملردن وباشقه منبعلردن استفاده آيله يرك اتخاذايتديكى قرارلرى ديكله تن وتطبيق ايدى بيلان ، *autorité* صاحبي بر مؤسسە بولونمايچە ، متفكر ذواتك اورتايه آتديغى بر چوق فائده لى فكر وملاحظه لر ، ايصسسز چولده باغيرانك سسى كى بيهوده يره داغيلير كيدرلر . صوك كونلرده معارف وكالتى طرفدن بر «ديل هيئتى» تشكيل اولوناجنى مسموعمز اولدى . بو هيئتك فى الحقيقه ديل مسئله سنك بر دالى اولان اصطلاحلر مسئله سيله ده اوغراشاچغنده شبهه يوقدر .

روسيه ده كى تورك جمهوريتلرنده كى «علمى مركزلر» ده بوكون بو مسئله ايله مشغولدرلر . با كوده طويلانمش اولان توركيات قونفره سى ده بونكله مشغول اولمش وبو خصوصده شو قرارى اتخاذايتمشدى :

(۱) توركجه كلمه لردن علمى اصطلاحلر ياپيلير كن هر هانكى بر ديلك (لهجه نك) شو ويا بوزمره يه منسوب اولمايى نظر اعتباره آليئاليدر ، كه زمرة نك اعضالى آراسنده كى علاقه خللدار اولماسون .

(۲) اصطلاحلره اساس اولارق ، اك معروف اولان ومطلوب مفهومى دوغرى افاده ايدىن توركجه كلمه لر آليئر .

(۳) بر زمرة نك لهجه سنده مقصده اويغون كلمه لر بولونمايغى تقديرده ، باشقه زمرة لك لهجه سندين استفاده ايديلير ، يعنى هر حالده توركجه كلمه لر ، توركجه اولماياناره ترجيح اولنور .

(۴) كنش خلق كتله لرى طرفدن ده ، استعمال ايديلن عربجه ، عجمجه اصطلاحلر ، اولرك يرينى طوتاجق توركجه تعبير بولونماقچه تورك ديلنك صرف ونحو قاعده لرينه بويون ا كديرلك شرطيله ابقا ايديله بيليرلر .

(۵) بوندن بويله تورك ديللرينى اكمال ايچون عرب وعجم ديللرندن كلمه لر آليئاز ،

بو دیلرده اولان اصطلاحلردن استفاده ایدیلمز ، یکی اصطلاحلر یاییلیر کن غریبه آوروپایه توجه ایدیلیر .

(۶) عموم آوروپا کله لرینک ساده جه کوکلی آلینوب ، طیبی تورک تلفظنه اویغونلاشدیریلیرلر. تورک دیلندن باشقه دیلردن آلینمش اولوب ده هجه و صدالریینک بر درجه ده کیشمه سی یوزندن تورک تلفظنه اویغونلاشدیرلمش اولان کله لر شو حاللرند . ابقا ایدیلهرک قبول اولونمش صاییلیرلر .

(۷) یابانجی دیلردن آلینان کوکله بیتشن بوتون صرفی لاحقهلر تورک دیلنک طبیعتنه بویون ا کدیریلیرلر .

(۸) مکتب کتابلری ایچون اصطلاحلر یاپار کن شواساسلری نظراعتباره آلمالی : (آ) ایلك تحصیل مکتبلرند آیری آیری اولکهلرک لهجه لرندن آلینان اصطلاحلر قوللانیلیر .

(ب) اورتا تحصیل مکتبلرند ایسه ، معین بر زمره ایچون مشترک اولان کله لر دن یاییلان اصطلاحلر علاوه ایدیلیر .

(پ) یوکسک تحصیل مکتبلرند ایسه ، عموم آوروپا دیلرندن آلینان اصطلاحلر ضم اولونور. یوقاریدن آشاغی یه دوغری کتدجک یابانجی دیلردن آلینان اصطلاحلر اکیلمه لیدر .

(۹) کنیش خلق کتله لرینک دیلندن استفاده آیه مک یولیه یاییلان علمی لسانک چرچیوه لری تعیین ایدیلیر کن ، اویله بر سیستم قورولمالیدر ، که خلقک یوقاری طبقه لری ایچون بر ، آشاغی طبقه لری ایچون دیگر بر دیل (یعنی لسانده ایکیلک) میدانه کله سون. اصطلاحک آکلاشیلمسی ایچون ، صنعی کله یایمه قانونلری کوز اوکنده طوتولارق ، ایکی تورکجه کله دن بر بیتشک کله یاییلیر .

(۱۰) بوکون مختلف معنارده قوللانیلان کله لر ، کله نک روحی هانکی معنایه دها یاقین ایسه یالکز او معنای افاده ایتک ایچون قوللانیلیرلر .

(۱۱) اصطلاحلر یاپار کن ، خلق کتله سی طرفندن آکلاشیلماسی و قوللانیلماسی آغیر صنعی طرزده قیصه لتلمش اولان کله لر دن اجتناب ایدیلیر .

(۱۲) آیری آیری تورک جمهوریتلرنده ایش کورهن اصطلاح قومیسینلری، استحصال ایتدیکلری نتیجهلری بری برینه آ کلاتمالیدرلر. بو مقصد ایچون جمهوریتلرک بری طرفندن مشاوره اجتماعلری طویلانیر والده ایدیلن نتیجهلره یگونلر یاییلیر.

(۱۳) هر بر جمهوریتک استقباله کی ایشلرینی تسهیل ایچون تورک دیلنده کی علمی اصطلاحلرک عمومی بر لغتی تألیف ایتک ضروریدر.

موسقواده انتشار ایدهن «معارف ایشجیسی» مجموعه سنک ۲ و ۳ نجی صاییلرنده قازانک کنج طاملرندن و موسقوا دارالقنونی یاننده چالیشان جلال حسن بکک اصطلاحلره دائر خیلی مهم بر مقاله سنی او قودق. مقاله صاحبی قازان تورکجه سی ایچون اصطلاحلر یاییلیر کن استناد ایدیله جک بعضی بره نسیدیلر درمیان ایدیور. بو مقاله نک شایان دقت بعضی نقطه لرینی آشاغیده علاقه دارلره عرض ایدیورز:

اصطلاحلر یاییلیر کی نه کی منبعلرده استفاده اییدیلیر ؟

- ۱) بویولده برنجی درجه ده کی منبع قازان تورکجه سنک خلق دیلیدر.
- ۲) قازانجه ده مناسب کله بولونمادینی تقدیرده آناطولی تورکی، قازاق واوزبک کی قاردهش قبیله لرک لهجه لرندن استفاده ایدیلیر.
- ۳) اوچنجی درجه ده کی منبع اوله رق عرب وعجم دیللری کلیر. عربجه و عجمجه دن آلینان اصطلاحلر ایکی نوعدر: (آ) فکر، رزق، مدنیت، ادبیات، دولت، حکومت، رئیس، صنعت کله لری کی تورکجه ده اهلیت حقوقی قازانمش اولان کله لرده، که بونلرک یرینه کولتور، لیتراتور، پریزه دان کی بین الملل کله لر قونیلامادینی کی، بالخاصه ایسکوستوو، غاصودارستوو، پراویتلستوو کی روس کله لری قویمقده اصلا جائز ارملاز. (ب) فعالیت، ترجیح، اجتهاد، معامله، ایجاد کله لری کی اسکی حرارتلی عربجیلق دوره سنک میرانی اولان اصطلاحلرده، که بونلری تورکجه دن قوغمق لازمدر.

(۴) دردنجی موقی بین الملل اصطلاحلر طوتویور . بونلر قبول ایدیلرکن تورکجه له شدیریلرلر وایله ریده سرد ایده جکمز صرف قاعده لرینه بویون ا کدیریلرلر .
 (۵) روس کله لرینه کلنجه ، بر کره اونلری تورک دیلنه مزج ایده رک اریتمک
 مشکلدیر ؛ ده کشدیریلهدن آ لینان روس کله لری ایسه تورک کله لری دیزینده بر
 آهنکسزلک وجوده کتیره جک ، نهایت روس اصطلاحلری یالکز روسلرک کندیلرنجه
 مقبول اولوب ، بین الملل علم دنیا سنده معتبر دکلدیر . بناء علیه ، اساس اعتباریله روس
 دیلی بزم ایچون اصطلاحلر منبئی اولامیور .

ماشیه : دولت ، زاوود ، اویه زدکی عموملا شمش کله لر ، سوویت ، زه مستوو
 کچی روس اجتماعیتک دوغوردینی تعبیرلر بزجه ده اصطلاح اولارق قبول ایدیلر بیلرلر .

بین الملل اصطلاحلری قبول ایدرکی نه کی شرطلره رعایت ایتلیز ؟

هیچ بر ملی مدنیّت ، یابانجی مدنیّتک تأثیرندن قورتولاماز . ملی مدنیّتک بر
 جزئی اولان ادبی لسان ده بوندن مستقنا دکلدیر . زنکین وقوتلی عد ایتدیکمز
 آلمان ، انگلیز ، فرانسز وروس دیللری ده خارجی تأثیرلره معروض اولمقدن قور-
 تولامامشلر : بونلر بر طرفدن اسکی روم ولاتین دیللرینک تأثیری آلتنه دوشمشلرسه ،
 دیگر طرفدن ، کندی آرالرنده بر برینه متقابلاً تأثیر اجرا ایتمشلردر . فقط
 کندیسنه آز چوق قیمت ویرمن هر بر دیل ، یابانجی تأثیره اوغرامقله کندیسنک
 اصل سیاسی غایب ایتمز . بوندن دولاییدر ، که آوروپا لسانلرینه خارجدن صوقولان
 کله لر معین سوزکلردن کچیریلشلر ، یعنی اونلری قبول ایدن لسانک دقتلی غرامهر
 قاعده لرینه تابع طوتولمشلردر .

علمی اصطلاحلر ده ده ایش بویله در . معلوم اولدینی وجهله علمی اصطلاحلرک
 کوکلری روم وبالخاصه رومان (لاتین وفرانسز) ، لسانلرندن اقتباس ایدیلور .
 حالبو که هر بر دیل ، او اصطلاحلری کندیسنک طبیعتنه اوینونلاشدیرمق ایچون
 معین اساسلر ، قاعده لر تثبیت ایدر . برقاچ مثال آلام :

مثلا « فرونط » ، « قومونیزم » ، « ده پوزیت » اصطلاحلری بوتون آوروپا

دیللرینه صوقولمشد. بونلرک اوچی ده لاتینجه کلهلر اولوب، اصلنده *frons*، *communismus* و *depositum* شکلنده یازیلیرلر. شمدی بوکلهلرک آوروپادیللرینه کچرکن نه کی قاعدهلر سوزکچدن سوزلدکلرینه دقت ایدلم. بوخصوصده روس دیلی شوقاعدهنی تثبیت ایتمش: روسجهیه کچیریلهسی ایسته نیلن هرلاتین کلهسنه ایلك اول ایکنجی اعراب (*accusativus*) شکلی ویریلیر و صوکر اعراب علامتی اولان لاحقہسی آتیلدقدن صوکر روسجهیه کچیریلیر. مثلاً مذکور کلهلرک ایکنجی اعرابده کی شکللری *frontis*، *communismis*، *depositis* در. روسجهیه کچیریلیرکن بونلرک ایکنجی اعراب علامتی اولان *is* لاحقہسی آتیلمش و روسجه استعماللرنده بوتون حرفلری تلفظ اولونمق اوزره، *front*، *deposit*، *komounism* شکللرینی آلمشدر.

آلمانجهده ایسه لاتینجهنک مذکر و بی طرف کلهلری اکثریاً ده کشدیریلهدن قبول ایدیورلر. بوندن دولایی مذکور کلهلرک ایکیسی *communismus* (مذکر) *depositum* (بی طرف) شکلنده بلا تغییر آلمشدر. مؤنث کلهلر ایسه، روسلر طرفدن قبول ایدیلن قاعدهیه کوره ده کشدیریلهدرک، لاحقہسی آتیلدقدن صکره قالان کوکه *e* سسی - حرفی علاوه اولونیور. مثلاً *frons* کلهسی مؤنث اولدیغندن ایکنجی اعراب علامتی اولان *is* لاحقہسی آتیلدقدن صکره قالان کوکه *e* الحاق ایدیلنجه، کلهنک آلمانجه شکلی *fronte* اولور.

انگلیزجهدهده بوساحدهده روس دیلنده مقبول اولان مذکور قاعده علی الاکثر حکمفرمادر. بوندن دولایی مذکور کلهلر انگلیزجهدهده روسجهده اولدینی کی قوللانیلیور.

فرانسز دیلی ده بوقاعدهدن پک صیق استفاده ایدیور، فقط فرانسزجهده کی لاتین کلهلرینی اساس اعتباریه یابانجی کلهلردر دییه میز. زیرا فرانسز دیلی اساساً لاتین دیلندن دوغمشدر، آنجاق لاتین کلهلرینک قالبلری و طرز تلفظلری فرانسزجهده عظیم تحوللره اوغرامشدر. بوندن اوتوری اصطلاحلره منبع اولمق جهتندن بویکی دیل عینی حقوقی حائزدرلر دنیه بیلیر. فی الواقع آوروپادیللری یکی اصطلاحلر

یاپارکن بویکی دیلک هرایکیسیله بدرجهده استفاده ایتشلردر .

صفتلردنه بر قاج مثال : روسلرده *aktivni*، ماتیماتیجسکی، آنالیتیجسکی شکلنده، آلمانلرده *activische*، *Mathimatische*، *analitische* شکلنده، انگلیزلرده *active*، *mathematical*، *analytical* شکلنده صفتلر واردر . بولکلرک اصل فرانسزجهلری *active*، *Mathematique*، *analitique* شکلنده درلر، که روسلر بونلرک فرانسزجه اولان *e*، *que* لاحقهلرینی آتارق «چسکی» شکلنده کی، آلمانلر ایسه *sche* شکلنده کی، انگلیزلر ایسه *cal* شکلنده کی لاحقهلری علاوه ایتکلر کندی لسانلرینک روحنه اویغون صفتلر یاپمشلردر .

فعللردنه بر قاج مثال : روسلرده *formoulirovat*، *ignorirovat* شکلنده، آلمانلرده *formulieren*، *ignorieren*، انگلیزلرده ایسه *formulate*، *ignore* شکلنده مصدرلره تصادف ایدیوروز. بونلرک اصل فرانسزجهلری *formuler*، *ignorer* شکلنده درلر . روسلر بو فرانسزجه فعللری مصدرلق علامتی اولان *er*ینی آتارق فعللرک قالان کوکنه کندیلرینک *irovat* لاحقه سنی، آلمانلر *ieren*، انگلیزلر *ate* یاخود *e* لاحقهلرینی یاپشدرمقله یکی مصدرلر یاپمشلردر .

دیمک اولویورکه آوروپالیر یکی اصطلاحلر یاپارکن لاتین وفرانسزلسانلرندن استفاده ایتشلردر . بو حالد بزهده بو ساخده اودیللرک کوکلرندن استفاده ایتک وسچدیکمز کلهلری کندی دیلمزک خصوصیتلرینه اویغونلاشدیرمق ایچون معین قاعده لر یامق لازمدر . یوقاریده سویله دهریمزدن شونتیجهلری استخراج ایدم بیلیرز: تورک دیلنه یابانجی دیللرک صرفی شکللری قبول اولونماز (۱)؛ یعنی بوندن بویله آکتیونی، نورمالنی، اوبیه کتیونو، ناتسیونالیزروات کبی روسجه شکلده اولان کلهلری أصلا قوللانماق اقتضا ایدر (۲)، (۳) علمی اصطلاحلر یاپیلیرکن

(۱) ضیا کوک آلپ پکده یابانجی دیللردن صیقلر، أداتلر و ترکیبلر آلفه قطعاً مساغ اولمادیغنی ایلری سورویور (تورکچیلک اساسلری؛ لسانی تورکچیلک میحثنده دردنجی فصل)

ع . ب . ع

(۲) کوک آلپ بکک مثال اولارق کتیردیکی «تاجدار» «ضابطان» «بالاده محرر» کبی سوزلرده بو قبیلندرلر .

بین الملل منبع اولان لاتین- فرانسز کوکلرندن استفاده ایدیلیر، ۳) بو کوکلردن تورك ديلنك طبيعته اويغون كله جك اصطلاحر يايماق ايچون آشاغیده کی قاعده لره استناد ایدیلیر: ۱) لاتین ديلندن آ لینا جق اصطلاحلرده یوقاریده مذکور روسلرجه مقبول اولان قاعده یه رعایت ایدیلیر. ۲) nota ، norma کبی صوك سسی اولان لاتین کلمه لری ده کیشدیرلمه دن آ لیرلر . ۳) صوکنده tio هجه لری بولنان لاتین کلمه لرینک بو هجه لری tia هجه سینه تبدیل اولونور . مثلا opposetio Sectio ، functio ، illustratio کلمه لرینک tio لری هپ tia یه ده کشدیریلیر (۱) (۲) معنوی مفهوم لری افاده ایچون قوللانیلان اسم اصطلاحلر یایماق ایچون فرانسز صفتلرینک مذکور شکلرینک صوکنه «لق» یاخود «لك» اداتلری الحاق اولونور : actif (آ کتیفلق)، populair (پاپولارلق)، ریال (ریاللك) کبی . ۵) صفت شکلنده کی اصطلاحلر یایماق ایچون ایسه فرانسزجه مذکر صفتلر هیچ بر تورلوده کشدیرلمه دن قبول اولونورلر . نورمال ، سوسیال ، پاسیف ، ژه نیال ، لیریک ، قومونال ، اوریزینال ، ماتیماتیک وسائر کبی (اخطار : فرانسزجه ده کی ge ، gi هجه لرنده کی g ، فرانسزجه ده کی «ژ» اوقونماز فارسی کاف کبی اوقونور ، بوکا کوره genial ، original کلمه لری قازان تورکجه سینه کچنجه اوریکینال، کنیال شکلنده تلفظ ایدیلیرلر (۲) . ۶) منفی صفتلر شکلنده اصطلاحلر یاییلیرکن فرانسزجه ده کی منفی صفتلر عیناً آ لیرلر : anorganique ، anormal ، anomal کبی ۷) فعل شکلنده کی اصطلاحلر اوچ یول ایله یاییلیر: آ) یوقاریده مذکور اساسلره مطاوعت ایتدیریلهرک آ لینان لاتین یاخود فرانسز اسملرینه یاردیمچی فعل علاوه ایدیلیر . مثلا فاسیو- فالیزاتسیا یایماق ، آ فالیزاسیا یایماق ، قومپینساتسیا ویرمک کبی . ب) فرانسزجه اسمه تورکجه مصدر یاخود اسم مصدر اداتی الحاق ایدیلیر . انته ریسله نمک یاخود انته ریسلمه کبی . پ) فرانسزجه فعللرک مصدر اداتلری اولان ir ، oir ، re ، er

(۱) بونی روسلر بویله یایماشلردر ، بونلرک فرانسزجه لری tion هجه لريله قایانیر (ع.ب)

(۲) مقاله صاحبی بونده ده روسلره متابعت ایتمشدر . تورکیه لیلر بوکی کلمه لری فرانسزجه

تلفظیله قوللانیلرلر (ع . ب) .

لاحقه‌لری آتیلارق تورکجه‌نینیر لامق یاخود نیرله‌مک اداتلری علاوه ایتمه‌کله فعل اصطلاحی یاییلیر . مثلاً formuler (فورمولیرله‌مک) ، ignorir (ایغوریرله‌مک) deleguer (ده‌له‌غیرله‌مک) کبی .

حال کلمه‌لری یینه اوچ تورلو یولله یاییلیر: آ) فرانسز صفتلری ده کشدیر یلمه‌دن قبول اولونور ، چونکه تورکجه‌ده صفتلر ، حال ایچون‌ده قوللانیلیرلر (ای آدام ، ای یاییور کبی) . مثلاً actif ، original ، concret ، objectif کبی صفتلر حال مفهومى آکلاتمق ایچون‌ده عیناً قوللانیلیرلر . ب) فرانسزجه مذکر صفتلرک آخرینه لاب (لایوب) ، لهب (له‌یوب) یاخود لایارق ، له‌یه‌رک اداتلری علاوه ایدیلیر . مثلاً اویزه کتیفله‌یه‌رک ، قونکره‌تله‌یه‌رک کبی . پ) فرانسز صفتلرینه روشده (طرزده‌کلمه‌سی) علاوه ایدیلیر ، مثلاً آبستراکت طرزنده آنته‌نسیف طرزنده کبی .

عربی و عجمجه‌ده اصطلاحلر یاییلیر کبی نه کبی قاعده‌لره استناد ایتلیر ؟
عرب و عجم کلمه‌لرینک بر قسمه خلق تماماً آیشمشدیر . فقط بو دیل‌لردن یکی اصطلاحلر اقتباس ایتمک فکرنده دکلز . مع‌مافییه بو نوعدن اسکی اصطلاحلری ده معین قاعده‌لره تابع طوتمق لازمدر . بو خصوصده شو قاعده‌لر کویسته‌ریله یاییلیر :
(۱) عربجه اسملر ده کشدیر یلمه‌دن آلینیرلر . مدنیت ، ادبیات ، حکومت ، مسئله ، صنف ، مثال ، فائده ، قصد کبی . عجمجه اسملر ده بو قاعده‌یه تابع طوتولورلر : نماز ، روزه ، هندسه ، هنر ، شیشه کلمه‌لری کبی . عربجه‌ده اسم یرنده قوللانیلان فعللر تورکجه‌ده ده اویله قوللانیلرلر ، مثلاً کسب ، قرار ، خبر ، فکر ، علم ، حساب درس ، کسر ، ضرر ، حرکت ، خلق کبی کلمه‌لر .

(۲) عربجه عجمجه کوکلردن معنوی مفهوم‌لری افاده‌ایدن اسملر یایتمق ایسته‌نیلیر . عربجه و عجمجه صفتلرک صوکنه «لق» یاخود «لک» اداتلری علاوه ایتمه‌کله یاییلیر ؛ مثلاً حاضرلق ، جاهلک ، مدنیلک ، فنیلک ، ادبیلک ، احمقلق ، نادانلق جهانکی‌لک ، سردارلق کبی .

(۳) عینی کوکدن یاییلان ، لا کین شکلاً بری یرینه آقیری اولان عربجه کلمه‌لر معنالی مختلف اولان اصطلاحلر اولارق قوللانیلیرلر . صنعت (art) ،

صناعت (industrie) کبی .

۴ (عربجه کوکلردن صفت شکننده کی اصطلاحلر شو یولله یاپیلیر : آ)
مذکر شکننده اولان عربی صفتلر ده کشدیرلهدن آلینیرلر . مدنی ، علمی ، ادبی
جاهل ، عالم ، سفیه ، رذیل کبی . ب (عربجه اسملرک صوکنه « جی » « لی »
اداتلری الحاق اولونور . رسمی ، فائده لی ، اهمیتی ، قیمتی ، حقوقی ، تاریخی
خبرجی ، کتابجی ، صنعتجی کبی . فارسیلرده ده ایش بویله در : هنرجی ، هنرلی ،
نمازی - نیازی کبی .

۵ (عربجه کوکلردن فعل شکننده کی اصطلاحلر یاپیلیر کن ، عربجه مصدرلر ،
عربجه اسملر و صفتلره تورکجه یاردیمجی فعللر ضم ایدیلیر . تصدیق قیلمق ، اشعار
ایتمک ، حرمت آیلهمک ، قیمت ویرمک ، فائده طوقوندیرمق ، مدنی اولمق ، اخلاقی اونمق کبی .
عربجه مصدر ، اسملره و صفتلره « لامق » ، « له مک » ، « لایمق » ، له نمک
کبی تورکجه ادا تالر علاوه ایتمکله ده فعل یاپیلیر . قدرله مک ، حاضر لامق ،
فائده له نمک ، شغله نمک ، تکبرله نمک کیلیر . فارسی سوزلردن فعل شکننده اولان
اصطلاحلر فارسی اسملره تورکجه ادا تالر یاردیمجی فعللر ضم ایتمکله یاپیلیر : دردلهمک ،
نماز قیلمق ، روزه (اوروج) طوتمق .

۶ (عربجه کوکلردن حال کلملری ایسه ، عربجه فعللره « لاب » (لایوب)
له ب (له یوب) یاخود لایارق ، له یه رک ادا تلری علاوه ایتمکله یاپیلیر . حرمتله یوب ،
حاضر لایوب ، فکرله یه رک .

.*

ایشته جلال حسن بکک تورکجه یکی اصطلاحلر حقنده کی مطالعه لری شونلردن
عبارتدر . بزبونلری برفکر اولمق اوزره علاقه دارانک نظر دقتنه عرض ایدیوروز .
بوفکرلرک انتقاد ایدیلهمسی یاخود بو وسیله ایله ده ا اساسلی مطالعه لرک درمیان
اولونهمسی بک مطلوبدر . ظن ایدرز ، که بو خصوصده یازیلان یازیله « تورک یوردی »
کندی صحیفه لرینی اسیرکه مز .